

עדיף לדורשו לגבי "חוץ למקומו" [כיון שתיבת "ממנו" הממעטת את אחד מהם מכרת סמוכה לתיבת "פיגול" אשר ממנה למדנו "חוץ למקומו"]. לא תירצה הגמרא תירוץ זה שעדיף לדרוש כרת לגבי "חוץ לזמנו" מפני שדומה לנותר בז"ב, כי עדיין לא ידעה הגמרא שהמקור לחיוב כרת הוא מ"נותר".

אמר ליה רב פפא לרבא: לדירך שבין "חוץ לזמנו" ובין "חוץ למקומו" נלמדים מהפסוק שבפרשת צו, הפסוק של "ואם האכל יאכל ביום השלישי" דפרשת קדושים תהיו – מאי דרשת ביה, הרי אין הוא נצרך ל"חוץ למקומו"?

אמר ליה רבא: הפסוק ההוא מביע ליה ללמדך שמחשבת "חוץ למקומו" פוסלת רק אם חישב לאכול במקום שהיא "משולש", בוריקת דם, ובאכילת בשר, ובהקטרת אימורים.⁽³⁾ והיינו מקום הראוי לשלושת הדברים האלו בזמן היתר הבמות, שהוא חוץ לעזרה בקדשי קדשים הנאכלים בעזרה, או חוץ לעיר בקדשים קלים הנאכלים בכל העיר, כיון שבזמן היתר הבמות היה זה מקום הראוי לכל שלשת אלו הדברים. אבל אם חישב לאכול בתוך ההיכל, שאין הוא מקום הראוי לאכילת בשר

"יהיה" – עשה הכתוב למחשבת "חוץ לזמנו" ומחשבת "חוץ למקומו" היתה אחת⁽²⁾, מלמד, שעל אף שאין מחשבת פסול פוסלת אם חישב על אכילת שיעור של פחות מכזית, מכל מקום אם חישב לאכול שיעור של כחצי זית "חוץ למקומו" וחצי זית "חוץ לזמנו" שמצטרפין שתי המחשבות זה עם זה לפסול את הקרבן.

"והנפש האוכלת ממנו עונה תשא" – הרי זה בא למעט, שרק אחד מבין שני אלו הפסולין של "חוץ למקומו" ו"חוץ לזמנו" יש חיוב כרת על אכילתו, ולא שנים אלו. ואיזה שחייב עליו כרת? – זה "חוץ לזמנו", כיון דגמר גזירה שוה של "עון – עון" מ"נותר", דדמי ליה ל"חוץ לזמנו" בז"ב. כשם שבנותר חייב כרת על אכילתו, הוא הדין ב"חוץ לזמנו". ומאחר ש"חוץ לזמנו" דומה ל"נותר", ואילו "חוץ למקומו" אינו דומה לו, או דורשים את הגזירה שוה לגבי "חוץ לזמנו" ולא לגבי "חוץ למקומו".

[לעיל, בתחילת הסוגיא שלמד רבא את "חוץ לזמנו" ו"חוץ למקומו" מפסוק זה, ושאלה הגמרא מדוע העדיף לדרוש את החיוב כרת לגבי "חוץ לזמנו" הרי

שהוא מקום הראוי לכל שלשת הדברים, לנתינת דם, להקרת אימורים, ולהקטרת בשר. אבל אם חישב בדמים הניתנים על מזבח הפנימי שאינו ראוי אלא למתן דם, אין המחשבה פוסלת בזה.

ב. אין המחשבה פוסלת אלא אם עמד הכהן בעת שחשבה במקום המשולש, היינו בתוך העזרה, שהיא המקום הראוי לשלושת אלו, אבל אם עמד חוץ לעזרה ושחט את הקרבן בסכין ארוכה הנכנסת לתוך העזרה, וחישב מחשבת פסול בעת השחיטה, אין מחשבה זו פוסלת.

וכתב המקדש דוד [סימן ל"ג אות א'], שלכאורה לפי השיטה הסוברת שביד הבעלים לפגל בשחיטתם, הרי רק באופן שיעמוד בתוך העזרה וישחט במחשבת פיגול יפגל את הזבח, אבל אם יעמוד חוץ לעזרה וישחט בסכין ארוכה במחשבת פיגול לא יתפגל הזבח, כיון שיש לו לעמוד במקום המשולש. ולפי זה כתב לתרץ את קושיית העולם בסוטה, שלכאורה תמיד יש בידה למנוע את בדיקתה במים על ידי שתפגל את מנחתה! אלא, מאחר ומעמידים את הסוטה בשער נקנור, שלא נתקדש בקדושת העזרה, אין בידה לפגל במחשבתה, כיון שאינה עומדת במקום המשולש.

ג. אין מחשבת זריקת דם חוץ למקומו פוסלת אלא אם כן חישב לזרוק את הדם במקום שדם ובשר ואימורים נפסלים בו, וכגון מחשב לזרוק דם קדשים קלים חוץ לירושלים, או דם קדשי קדשים חוץ לעזרה.

ד. אין מחשבת זריקת הדם חוץ לזמנו פוסלת אלא אם

ובעיקר קושיית הגרי"ז, עיין בספר שלום רב שהביא בשם ה"תוספת קדושה", שדין זה של "כהרצאת כשר הרצאת פסול" אין ענינו שלא יהיה בקרבן פסול נוסף מעבר לפיגול, אלא ענינו הוא רק שצריך שיגמרו כל הד' עבודות ושירוק הדם בשביל שיחול הפיגול, וגם אם נעשו הד' עבודות בפסול יחול הפיגול. ולכן, לולי הלימוד של "מחשבות מוציאות זו מזו", היה חל הפיגול אף באופן שחישב מחשבת פסול נוספת. ועל זה בא הפסוק "לא יחשב" שמחשבות מוציאות זו מזו. ולפי זה כתב המנחת אברהם, יש לומר שדין זה של "מחשבות מוציאות זו מזו" אינו דין חדש, אלא שלמדנו בזה שלדין "כהרצאת כשר הרצאת פסול" לא די במה שנעשו כל עבודות הדם כבקרבן כשר, אלא צריך שיקרב המתיר "כמצוותו", והיינו ללא שום פסול אחר מעבר למחשבת הפיגול.

2. הרמב"ן בספר המצוות [שכחת הלאוין, ל"ח ה'] האריך לבאר שמחשבת חוץ למקומו ומחשבת חוץ לזמנו ענין אחד הן, ורק שמיעטה תורה את מחשבת חוץ למקומו מעונש כרת באכילתו. והוכיח כן מדרשה זו של "יהיה", "שמצטרפין זה עם זה, בין לפסול מחשבה בין למלקות באכילתו. שלא מיעט הכתוב ממנו אחד ולא שנים אלא מן הכרת בלבד".

3. בביאור ענין "מקום המשולש" מלבד מה שפירש בזה רש"י, כתבו התוספות כמה פירושים:

א. אין מחשבת פוסלת אלא בדם הניתן על המזבח החיצון,